

Гапон А. А., студентка, Інститут міжнародних отношений
Киевского национального университета им. Тараса Шевченко
(Украина, Киев), ms.aleksandrag@mail.ru

Внешнеэкономическая политика США в Южной Америке: «План Колумбия»

Ввиду процессов глобализации, актуальным вопросом является сотрудничество в рамках трансатлантической торговли. Индикатором надежности США как партнера могут служить связи с континентальными соседями, в частности, со странами Латинской Америки. Цель статьи – определение степени влияния США на экономико–политическое состояние стран, с которыми установлены отношения. Для этого проводится анализ проблем, которые возникают в ходе двустороннего сотрудничества. Историческим методом исследовано формирование межгосударственных отношений, также применены эмпирический и сравнительный методы.

В результате исследования сделаны выводы: степень вмешательства одного субъекта международных отношений во внутренние дела другого зависит как от прямой цели, так и от побочных интересов. Имплементация политической стратегии США в отношении Колумбии не оправдала ожиданий, учитывая высокой уровень запрещенной торговли: практический путь урегулирования внутрисоюзного конфликта заключается в нахождении других точек соприкосновения, что сбалансируют запросы обеих сторон, причем США должны выступать в роли советчика.

Ключевые слова: трансатлантическая торговля, США, НАФТА, Колумбия, геополитика, интернационализм, МЕРКОСУР.

* * *

УДК 327(437.1/.2):061.1ЄС

Кузнєцова К. І.,
асистентка кафедри міжнародних організацій
та дипломатичної служби, Інститут міжнародних
відносин Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
polivodakatyа@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Досліджено процес формування концептуальних засад євроінтеграційної політики Чеської Республіки крізь призму бачення політичними акторами Чехії перспектив європейської інтеграції в контексті тлумачення ними національного інтересу. У дослідженні застосовано категоризацію, запропоновану М. Брауном для вивчення бачення чеських політичних акторів. Авторам було встановлено, що всі зовнішньополітичні актори Чехії були єдиними щодо курсу Чехії на вступ до ЄС, але мали різне бачення щодо механізмів та інструментів євроінтеграційної політики.

Ключові слова: національний інтерес, Європейський Союз, Чеська Республіка, дискурс політичних партій.

Поняття «національний інтерес» є одним із базових у теорії та практиці політики держав. Для того, щоб з'ясувати, яку роль у формуванні зовнішньої політики тієї чи іншої держави відіграє національний інтерес, необхідно зрозуміти його природу та розглянути існуючі погляди й підходи до цього питання.

Сучасні чеські дослідники міжнародних відносин, серед яких Петр Друлак [1], Віт Бенеш [2], Онджей Хорки [3], Петр Краточвіл [4], Майкл Коран [5] та Єльза Тульметц [6], у своїх дослідженнях спираються на три концепції щодо національних інтересів Чеської Республіки: політичного реалізму, лібералізму та конструктивізму. Загальновідомий лідер політичного реалізму Ганс Моргентау вважав, що поняття національного інтересу потрібно використовувати для аналізу зовнішньої політики та безпосередньо для прийняття зовнішньополітичних рішень і проголошував, що «цілі зовнішньої політики повинні визначатися через поняття національного інтересу та підкріплюватися відповідною силою» [7, с. 164]. На його думку, національний інтерес набуває об'єктивності шляхом його інтерпретації за допомогою

поняття сили. Сила будь-якої держави залежить від цілком конкретних та об'єктивних компонентів: географічного положення держави, її природних ресурсів, економічного, військового, демографічного потенціалу, національного характеру, якості державного керівництва й дипломатії.

Ліберали заперечують ієрархічну побудову концепції реалізму та намагаються довести, що поняття «національний інтерес» засноване на агрегації (об'єднанні) інтересів знизу до гори окремих осіб та груп в рамках внутрішньої політики [8, с. 57]. З цієї точки зору, національний інтерес може змінюватись відповідно до потреб внутрішніх акторів, а не бути позачасовою реальністю, яка чекає на волевиявлення державного діяча. Однак, як і реалісти, ліберали також мають тенденцію до раціоналізації національних інтересів, принаймні, певною мірою пов'язуючи прихильність до національних інтересів з максимальним покращенням добробуту населення (економічна взаємозалежність), зміцненням міжнародних інститутів, або поширенням демократії.

Конструктивісти наголошують на ролі спільних ідей у складі національних інтересів, вивчаючи дискурси, звичаї та ідентичності. Ютта Уелдес стверджує, що національний інтерес виходить від самовизначення держави, а також від її класифікації зовнішнім світом [9, с. 294]. З іншого боку, Марта Фіннемор фокусується на загальноприйнятих міжнародних нормах, стверджуючи, що національний інтерес держави є продуктом соціалізації держави у відповідності до цих норм [10, с. 45]. Деякі з конструктивістів шукають нормативний критерій, якому повинні відповідати національний інтерес [11], у той час, як інші прагнуть інтегрувати їхню ідейну концепцію національних інтересів з реалізмом і ліберальними підходами [12].

Слід зазначити, що ті політичні актори, які наголошують на проблемах безпеки, як правило, є більш схильними до реалізму; дослідники, які опікуються питаннями добробуту населення, близькі до лібералізму, а проблеми пов'язані з ідентичністю особливо цікавлять конструктивістів.

Американський дослідник Метс Браун виокремлює чотири підходи бачення Європейського Союзу чеськими політиками, а саме:

1. ЄС сприймається як раціональний інструмент Чехії для досягнення прогресу в широкому сенсі, а також можливість зрівнятися у розвитку з успішними країнами. Альтернатива була б ірраціональною і призвела б до стагнації та ізоляції.

2. ЄС сприймається як перешкода для вільної конкуренції і прогресу. Насправді, це може призвести до стагнації та повернення до централізації й надмірного державного регулювання, пов'язаного з колишнім режимом і соціалізмом. ЄС є ідеологічним явищем та обмежує можливі варіанти політики на національному рівні. Це твердження можна зрозуміти двояко. По-перше, ЄС розглядається як негативне явище, бо сприяє соціалістичній політиці. Або, по-друге, прийняття рішень на наднаціональному рівні сприймається завжди як негатив, тому що демократія повинна бути заснована на національній одиниці.

3. ЄС сприймається як природна політична одиниця в чеському політичному суспільстві, але ніхто не ставить під сумнів функції національної держави.

4. ЄС сприймається як штучна політична конструкція, яка кидає виклик природній одиниці, національній державі, так як частина суверенітету є переданою цій політичній організації [13, с. 12].

Цей методологічний підхід дозволяє проаналізувати бачення ЄС в контексті чеських національних інтересів основними політичними акторами, які були залучені до формування концептуальних засад євроінтеграційної політики Чехії.

Великий вплив на формування зовнішньополітичного курсу мав В. Гавел, який був першим Президентом посткомуністичної Чехословаччини, а потім два терміни Президентом Чеської Республіки. Головною тезою зовнішньополітичних концепцій В. Гавела стало «повернення до Європи».

У «Літніх Роздумах» у серпні 1991 р. В. Гавел описує перехідний період в Чехії як певну подорож, але з особливою метою: «Скільки ще ми повинні йти по дорозі, перш ніж ми знайдемо наш дім у Європейському співтоваристві, або, швидше, певний вимір нашого дому...» [14, с. 476]. Ця цитата ілюструє, що для В. Гавела ЄС є метою, а не засобом. Метою є повернення до Європи, яку В. Гавел визначає в такий спосіб: «в основному прийняття в клуб історично більш успішних країн, які були на іншому боці залізної завіси» [14, с. 600].

У працях і виступах В. Гавела щодо Європи, ми можемо знайти бачення ЄС як інструменту для покращення рівня життя, економічного зростання, зміцнення впливу країни на міжнародній арені. Проте, сам Вацлав Гавел заперечує таку концептуальну модель ЄС як занадто односторонню. В. Гавел також описує ЄС як спільноту, об'єднану долею. Усі європейські країни перебувають в одному човні. Таким чином, ЄС розуміється як природна політична одиниця, але варто додати, що ЄС не конкурує з національними державами. Національні держави не вважаються штучними, але закриті кордони між ними вважаються неприродними.

Значний вплив на процес концептуалізації євроінтеграційного курсу Чеської Республіки мали політичні партії. В посткомуністичний період Палата Депутатів чеського Парламенту була представлена Громадянською демократичною партією (ГДП), Чеською соціал-демократичною партією (ЧСДП), Християнсько-демократичною партією, Союзом Свобода – Демократичний Союз (СС–ДС), Партією Зелених та Комуністичною партією Чехії та Моравії (КПЧМ).

Громадянська демократична партія (ГДП) з моменту її утворення в 1991 році була однією з домінуючих політичних партій в чеській політиці. Поступова зміна курсу партії до євроскептицизму або єврореалізму призвела до ситуації, коли дискурс ГДП явно відрізнявся від більшості своїх політичних опонентів.

Позиція партії щодо вступу до ЄС була суперечливою. Партія критикувала більшу частину інтеграційного проекту, але при цьому не піддавала сумніву необхідність набуття членства в ЄС. З одного боку, «реалістична» позиція партії з питань зовнішньої політики унеможливила відмову від економічних вигод членства в ЄС, і одночасно членство в ЄС розглядалося в якості складової серйозного виклику суверенітету, що має вирішальне значення для партії через ту ж саму позицію єврореалізму. Іншими словами, аргументація партійних діячів побудована на двох різних дискурсах, які могли призвести до дуже

різних результатів щодо членства Чеської Республіки в ЄС. По-перше, роль держави та її зовнішньої політики передбачає захист її національних інтересів. Для більшості членів партії, які обіймали керівні посади, членство в ЄС входить до кола національних інтересів країни відповідно до тих економічних вигод, які з того будуть. По-друге, від держави очікується, що вона буде оберігати національний суверенітет. Таким чином, національна держава вважається «природною одиницею», і тому всі спроби обмежити суверенітет вважаються неприродними. Так партія опинилася перед дилемою: як далеко можуть дійти обмеження національного суверенітету, компенсовані за рахунок економічних вигод?

Партійний дискурс ГДП з європейської політики включав в себе такі ключові документи, як Маніфест Чеського Єврореалізму 2001 р. [15] і Маніфест до виборів у Європарламент у 2004 р. [16].

Суттєвий вплив на формування концептуального бачення євроінтеграційного курсу ГДП мали Вацлав Клаус (голова партії у 1991–2002 рр., Прем'єр-міністр у 1992–1998 рр., Президент у 2003–2013 рр.), який сам опублікував велику кількість статей і здійснив багато виступів на цю тему, та Ян Заграділ, спікер партії з питань зовнішньої політики з 1999 р., який очолював групу, що розробила Маніфест Чеського Єврореалізму.

Англійський дослідник Шон Хенлі стверджує, що критика В. Клауса щодо ЄС в цей час концентрувалася на трьох рівнях: 1) неоліберальна критика ЄС як надмірного регулятора, 2) моральна критика ЄС, який думає тільки про себе і має занадто мало віри у Східну та Центральну Європу 3) критика ЄС, який ставить під загрозу суверенітет національної держави [17, с. 518–519].

Маніфест Чеського Єврореалізму 2001 р. базувався на уявленнях ГДП про ЄС, який почав зазнавати все більшої критики під кінець 1990-х років. Хоча документ значною мірою підсумовує вже сформовану позицію, він є більш детальним стосовно позиції ГДП щодо Європейського Союзу.

Варто також зазначити, що сприйняття ЄС як інструменту для всебічного покращення побічно критикується у Маніфесті, тому що членство в ЄС описується як «політично не нейтральний крок» [15, с. 3]. Таким чином, європейський інтеграційний проект інтерпретується як частина ідеологічного проекту. Деякі громадянські демократи згодом звинуватили ЄС у тому, що він є новим ідеологічним проектом співставним з соціалізмом. Через таку прив'язку ЄС до соціалізму, пов'язаного з темними часами в історії країни, вступ до ЄС став сприйматися як крок назад.

Ключовий меседж Маніфесту Чеського Єврореалізму – це «конфлікт». ЄС описується як арена інтересів. Співробітництво в рамках ЄС характеризується конфліктами інтересів на різних рівнях: між державами-членами, між бюрократами ЄС і держав-членів, а також між ЄС та іншими світовими акторами. Припущення про конфлікт інтересів також призводить до висновку, що «старі» держави-члени ЄС мають намір використовувати розширення для власних вигод. Ця аргументація простежується на теорії ЄС як інструмент для покращення. З цієї точки зору, ЄС це перш за все спосіб для держав-членів реалізувати свої інтереси, але це також інструмент, який може використовуватися не за призначенням.

Таким чином, значна частина Маніфесту може бути інтерпретована наступним чином: ЄС є інструментом для економічного зростання й політичного впливу, але у випадку, якщо умови членства або майбутній процес інтеграції призведе до того, що членство буде обмежувати Чехію, то ЄС може стати перешкодою, й членство не відповідатиме національним інтересам Чеської Республіки. Якщо проаналізувати на дебати безпосередньо перед референдумом у 2003 р., цей тезис буде підтверджено. Членство в ЄС було описано представниками партії в ряді випадків, як шлюб з розрахунку, а не шлюб з любові [18].

Таким чином, ГДП розглядала ЄС як інструмент і можливість, з допомогою яких національні політики повинні захищати свої національні інтереси. Крім того, цей інструмент може досить легко перетворитися на перешкоду, зокрема в тому випадку, якщо ЄС буде виключно соціально орієнтованим проектом. Такий крок буде перешкоджати процесу реформування європейських благополучних держав і, зрештою, призведе до ізоляції ЄС від глобальних процесів.

На початку 1990-х рр. не було принципових відмінностей між позиціями Чеської соціал-демократичної партії (ЧСДП), лідером якої був М. Земан в середині 1990-х рр., і ГДП. У 1991 р. партія стверджувала, що має бути зроблено все для більш тісного об'єднання з ЄС. ЧСДП зазначала як перевагу той факт, що соціалісти в цей час були в більшості в Європейському парламенті, а партія також хотіла тіснішої співпраці з цими афілійованими партіями. ЧСДП також прагнула показати важливість посилення співпраці з країнами Європейської асоціації вільної торгівлі і майбутнього членства в НАТО [19, с. 12].

У програмі 1996 р. розуміння членства в ЄС в деяких аспектах стає більш ширшим: «... наша участь в цьому процесі [європейської інтеграції] дозволяє вирівняти рівень життя громадян у всіх країнах союзу ...». ЧСДП фактично вітала деякі обмеження чеського суверенітету, якщо це захистить соціальні права їхніх громадян. У 1997 р. партія продовжувала наголошувати на тому, що членство в ЄС є в національних інтересах Чеської Республіки, акцентуючи увагу на важливості членства для економічного зростання, безпеки, стабільності й на можливості впливати на форму Європи в двадцять першому столітті [20, с. 7].

Таким чином, ЧСДП розглядала ЄС, насамперед, як інструмент для покращення рівня життя, а також інструмент для реалізації певної соціальної демократичної політики.

Найбільшою відмінністю в розумінні ЄС є те, що він не розглядається як природне або штучне об'єднання. В програмах партії немає бачення ЄС як природної політичної одиниці. Це не означає, що не знайдено жодних описів в партійних матеріалах або статтях представників партії, які сприймають Чехію як природну одиницю Європи. Подібні формулювання можна знайти, наприклад, в найпершій партійній програмі посткомуністичної ЧСДП 1990 р. Крім того, є згадки в передвиборчій програмі 2006 р. про кордони між країнами як неприродний стан, маючи на увазі процес усунення прикордонних перевірок та аналогічні процеси як природні [21, с. 45]. Це, однак, не означає, що Європа через це стане природним політичним об'єднанням, в той час як національні держави будуть штучними політичними одиницями або навпаки.

Така інструментальна інтерпретація ЧСДП концептуалізації ЄС справедливо відповідає попереднім дослідженням позиції партії щодо ЄС. Позиція партії була названа «функціональним європеїзмом», а це означає, що партія виступає за тривалий процес інтеграції, поки він задовольняє внутрішні та партійні інтереси [22, с. 248]. Таким чином, у випадку соціал-демократичної мови йде в основному про рівень життя громадян та збереження і покращення добробуту європейських країн.

Християнські демократи та Партія зелених поділяли досить тверду проєвропейську позицію. Основною відмінністю Християнсько-демократичної партії (ХДП) від інших ліберальних та центристських партій було бачення ЄС як спільноти, що заснована на християнських цінностях. ЄС розглядався вже не просто як інструмент для підвищення ефективності, але й як базова цінність спільноти. Таким чином, підходи Християнських демократів в цьому разі відрізнялися від бачення ЄС, наприклад, в ЧСДП.

У передвиборчій програмі партії ХДП до Європейського парламенту в 2004 р. ЄС описується: 1) як спільнота миру і стабільності, 2) як спільнота процвітання (підвищення економічного зростання і соціальної згуртованості в країнах-членах), 3) як спільнота солідарності (ЄС виробляє все більш схожі умови життя в різних частинах Європи), і 4) як спільнота цінностей (сприяння загальним європейським цінностям, які в основному відстоюють Християнські демократи) [23].

Останній пункт дає підстави стверджувати про Європейський Союз як природну політичну одиницю. Виходячи з цього, партія виступала проти членства Туреччини в ЄС, так як країна не вважається європейською: «Ми зацікавлені в тісних відносинах між Туреччиною та ЄС, але навіть якщо переговори щодо вступу були започатковані, ми не підтримуємо набуття Туреччиною членства в ЄС. Якщо ЄС визначається як союз цінностей, то сумісність з Туреччиною є проблематичною, оскільки обидва устрої засновані на різних цивілізаціях» [24, с. 32]. Християнські демократи відверто критикували ГДП у баченні ЄС як основу для конкуренції і конфлікту інтересів. Замість цього вони переконані, що ЄС надає можливості для спільних дій з реалізації спільного проекту як своєї мети.

Всі ці три політичні партії (Громадянський Демократичний Альянс, Союз Свобода – Демократичний Союз та Партія Зелених) прийняли інструментальне розуміння ЄС. ГДА і Союз Свобода, однак, стверджують, що ЄС більше ніж просто інструмент, тому що він заснований на спільних цінностях та загальній культурі зі спільною спадщиною. Зелені виступають за ЄС насамперед в інструментальних термінах, для вирішення проблем економічного і соціального характеру, а також проблем у галузі навколишнього середовища [25].

Єдиними були ці три партії у своїх прагненнях до подальшого поглибленого процесу інтеграції. Зелені, наприклад, виступали на підтримку Конституційного договору і ждали більш активної ролі для Європейського парламенту, що було вирішальним для них з точки зору справедливого представництва європейських громадян. На їхню думку, теперішня міжурядова структура ЄС відповідає інтересам великих європейських держав [26, с.].

Союз Свобода–Демократичний Союз (СС) розглядала ЄС як природну форму співпраці, що відповідає теорії про природну політичну одиницю. ЄС описується як спосіб подолання націоналізму, але не національної держави. Європа є не просто географічним поняттям, але як стала культура і «політична реальність». Європа має наднаціональне інтелектуальне та духовне життя, а значить і політичну ідентичність протягом століть [27, с. 1].

Так само як ХДП, партія заперечує концептуальну модель ГДП – ЄС як конфлікт інтересів. Замість цього вони говорять про загальні європейські інтереси, що у випадку ЧСДП і ХДП, знайдена протидія глобалізації.

СС–ДС не заперечує інструментальну пропозицію, але стверджує, що ЄС більше ніж просто інструмент. ЄС у їх баченні заснований на спільних цінностях та загальній культурі, зі спільною спадщиною. Проте, членство в ЄС також розглядається як інструмент, який Чехія може використати для покращення свого життя: «що Чехія належить до 15 найбільш розвинених країн [в економічному плані] в Союзі, тобто, Чехія буде сильнішою серед нових держав–членів і може стати новою силою для нинішніх держав–членів» [27, с. 1].

Комуністична партія Чехії та Моравії (КПЧМ) рекомендувала своїм виборцям проголосувати проти вступу в ЄС на референдумі в 2004 р. На думку КПЧМ, умови членства не захищали чеські національні інтереси. Представники партії попереджували про ризик для Чехії опинитися зрештою з членством класу В у ЄС. Після референдуму партія переглянула свою політику та прийняла підсумки референдуму. Таким чином, партія тепер приймає членство Чехії в ЄС і не вимагає виходу з ЄС.

КПЧМ підкреслює, що завданням зовнішньої політики Чеської Республіки має бути просування чеських національних інтересів. Світовий порядок повинен, відповідно до бачення комуністів, базуватися на рівноправній співпраці суверенних національних держав. Тому мета Чеської зовнішньої політики «захистити незалежність, державний суверенітет і територіальну цілісність держави для забезпечення її захисту та захисту громадян від будь–якої загрози» [28, с. 2]. З цих причин партія заперечує будь–які нові договори, що дозволять збільшити використання голосування кваліфікованою більшістю в Раді, а також, як це передбачено в Конституційному договорі. Лісабонський договір також зазнав критики, тому що КПЧМ він розглядався як ослаблення Чеської позиції і як таким, що підриває рівність держав. Наголос на рівності держав спільна риса КПЧМ та ГДП. КПЧМ виступає проти передачі суверенітету, що відповідає баченню ЄС як штучного об'єднання.

У передвиборчій програмі до Європейського парламенту (2004) партія представила досить песимістичне бачення ситуації у світі. Ключовим терміном є загроза. По–перше, економічна загроза, що приймає форму економічної стагнації та безробіття. По–друге, безпекова загроза у вигляді підвищеної мілітаризації, тероризму, а також злочинності. Хоча й визначення економічної загрози подібне тому, що ЧСДП та ХДП описали як глобалізацію, комуністи лише частково інтерпретували ЄС в якості належного інструменту для вирішення цієї проблеми.

У передвиборчій програмі 2004 р. партія стверджувала, що ЄС має бути використаний для вирішення складних

соціальних та демократичних питань, а також з метою сприяння мирному співробітництву в Європі. Таким чином, ЄС може певною мірою розглядатися як інструмент, поки неперіоритетний, але той, який партія повинна використовувати, оскільки членство в ЄС стало реальністю [29, с. 3].

Таким чином, ЄС комуністами розглядалася як перешкода, хоча по–іншому, ніж в баченні ГДП: ЄС не перешкода для конкуренції, але перешкода для можливості проведення комуністичної політики.

Загальна інтерпретація бачення ЄС в контексті чеських національних інтересів полягає в тому, що воно пройшло шлях від більш ідейної основи бачення європейської інтеграції, як це було невдовзі після падіння комунізму, в більш прагматичний підхід орієнтований на економічні вигоди від членства. Гасла «назад в Європу» і «повернення в Європу» часто інтерпретували ґрунтуючись на аргументах ідентичності та культури, а також на матеріальних інтересах.

Було визначено, що бачення ЄС як інструменту актуальне для дискурсів всіх політичних акторів при формуванні своєї зовнішньополітичної стратегії. Громадянська демократична партія сприймає членство в ЄС у зв'язку з економічними вигодами, які надає членство. Чеська соціал–демократична партія і Християнсько–демократична партія представили ЄС як функціональний інструмент успішних європейських держав в епоху глобалізації. Навіть частина проєвропейської Комуністичної партії прагне розглядати ЄС в якості можливого інструменту, який можна було б використовувати для підтримки проведення своєї «лівої» політики.

Список використаних джерел

1. Drulák Petr, Vít Střítecký et al., Hledání českých zájmů. Mezinárodní bezpečnost. – Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2010. – P.202.
2. Beneš, Vít – Harnisch, Sebastian: Role Theory in Symbolic Interactionism: Czech Republic, Germany and the EU. Cooperation and Conflict, 2014. – P.1–20.
3. Horký–Hluchán, Ondřej – Kratochvíl, Petr: «Nothing is imposed in this policy!» The construction and constriction of the European Neighbourhood. Alternatives: Global, Local, Political 39 (4): 2014. – P.252–270.
4. Kratochvíl Petr. Původ a smysl národního zájmu. Analýza legitimacy jednoho politického konceptu. – Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. – P.85.
5. Kofan M. et al. Czech Foreign Policy in 2007–2009: Analysis. Prague. 2010. – P.22.
6. Tulmets. E. Pioneer Europe? Testing EU Foreign Policy in the Neighbourhood. – Baden–Baden: Nomos, 2008. – P.76–161.
7. Morgenthau H. Kenneth Thompson, David Clinton. Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace. – N–Y., 2005. – P.553.
8. Moravcsik A. The Choice for Europe. Cornell University Press: Ithaca, USA. – 1998. – P.528.
9. Weldes J. Constructing National interests. European Journal of International Relation. – 1996 (2) – P.275–318.
10. Finnemore M. National interests in international society. – Ithaca and London: Cornell University Press, 1996. – P.154.
11. Nincic M. The national interest and its interpretation. Review of Politics. University of Notre Dame. – 1999. – 61 (1) – P.29–56.
12. Wendt A. Social Theory of International Politics. – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – P.447.
13. Drulak P., M. Braun. The Quest for the National Interest: A Methodological Reflection on Czech Foreign Policy. – Frankfurt am Main: Peter Lang, 2010. – P.210.
14. Havel V. «Projevy a jiné texty z let» 1992–1999. – Praha: Torst, 1999. – P.476. <http://archive.vaclavhavel–library.org/viewArchive.php?itemDetail=12>

15. Zahradil Jan, Plecity Petr, Adrian Petr and Bednar Miloslav «Manifest ceskeho eurorealismu» 2001. – P.13. – <http://www.ods.cz/docs/dokumenty/zahradil-manifest.pdf>

16. Volebni program ODS pro volby do Poslanecké sněmovny 2004 «Stejně šance pro všechny». – http://www.ods.cz/docs/programy/program_2004e.pdf

17. Hanley Sean. From Neo-Liberalism to national interests: ideology, strategy, and party development in the Euroscepticism of the Czech Right. East European Politics and Societies, 18 (3). SAGE publication: 2004. – P.513–548.

18. Přepis živě vysílaného rozhovoru Vaclava Klause pro BBC 10.06.2003. – <http://www.klaus.cz/clanky/474>

19. Program ČSSD 1991 «Cile a zásady Československe socialne demokraticke». – <http://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/cile-a-zasady-ceskoslovenske-socialni-demokracie-1991/>

20. Volebni program ČSSD pro volby 1997 «Alternative pro nasi zemi». – <http://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/volebni-program-ssd-pro-volby-1997/>

21. Volebni program ČSSD pro volby 2006. – <https://www.cssd.cz/data/files/volebni-program-2006.pdf>

22. Kopeček L. «Euroskeptici, europeanisté, euroentuziaste, eurofobové – jak s nimi pracovat?». Politologický časopis (3). – Praha, 2004. – P.240–262.

23. KDU–CSL evropsky volebni program 2004. – <http://www.kdu.cz/default.asp?page=510&id=1022&IDC1=12127>

24. Volebni program KDU–CSL 2006 «Klidna sila». – <http://www.kdu-csl.cz/getattachment/6df00e14-9945-42ca-bce3-470b6b143390/Volebni-program-2006-2010.aspx>

25. «Politický program: vize ekologické demokracie», Strana Zelených (2003). – <http://www.zeleni.cz/politicky-program-vize-ekologicke-demokracie/>

26. «Volebni program: kvalita života», Strana Zelených (2006). – <http://strana.zeleni.cz/59/rubrika/volebni-program-2006-2009/>

27. Volebni program «S Unii do Unie», Unie svobody (2001). – www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83

28. Volebni program KSCM pro volby v roce 2006. – <https://www.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>

29. Volebni program KSCM pro volby do EP v roce 2004. – <https://www.kscm.cz/nasestrana/kscm-a-volby-dokumenty/volby-2004/evropsky-parlament/28372>

Kuznietsova K. I., assistant of the Department of International Organization and Diplomatic Service, Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), polivodakaty@gmail.com

The formation of the conceptual foundations of European integration policy of the Czech Republic

The aim of this article is to explore the formation of the conceptual foundations of European integration policy of the Czech Republic in the light of the vision by Czech political actors of prospects of European integration in the context of their interpretation of national interest. The study used the categorization proposed by the researcher M. Brown to define the vision of political actors. The author found that all political actors in Czech Republic were consolidated on the course of the Czech Republic's accession to the EU, but had different views on the mechanisms and instruments of integration policy.

Keywords: national interest, European Union, Czech Republic, discourse of political parties.

Кузнєцова Е. И., ассистентка кафедры международных организаций и дипломатической службы, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), polivodakaty@gmail.com

Формирование концептуальных основ евроинтеграционной политики Чешской Республики

Исследован процесс формирования концептуальных основ евроинтеграционной политики Чешской Республики посредством восприятия чешскими политическими акторами перспектив европейской интеграции в контексте толкования ими национального интереса. В исследовании используется категоризация, предложенная М. Брауном для изучения восприятия чешскими политическими акторами. Автором было установлено, что все внешнеполитические акторы были едины касательно курса Чешской Республики на вступление в ЕС, но имели разное понимание механизмов и инструментов евроинтеграционной политики.

Ключевые слова: национальный интерес, Европейский Союз, Чешская Республика, дискурс политических партий.

УДК 327

Міфтахов Б. Г., студент, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), bmfiftakhov@gmail.com

ПАЦИФІСТСЬКІ НАСТРОЇ В НІМЕЦЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЯК БАР'ЄР ДЛЯ ПЕРЕХОДУ ДО НОВОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Здійснено спробу дослідити вплив пацифістських настроїв всередині німецького суспільства на трансформацію політики національної безпеки та оборони Федеративної Республіки Німеччини у зв'язку з новими викликами та загрозами. Вже відомо, що у 2016 році ФРН збирається кардинально переглянути власну стратегію безпеки і вірогідно, що саме тоді вперше буде відмінено обмеження на використання німецької армії за кордоном. Але на перешкоді до цієї трансформації може стати частина німецьких громадян, які досить критично оцінюють подібні нові прагнення уряду ФРН. Важливим є те, що за пацифістськими гаслами активістів часто можна помітити «хрестийський слід». Російська Федерація, неофіційно підтримуючи подібні акції, лобює свої інтереси і тим самим перешкоджає військовому зміцненню ФРН.

Ключові слова: Німеччина, національна безпека ФРН, Бундесвер, Збройні сили ФРН, тероризм, армія, протести, Росія.

Події останніх років змусили багато країн переглянути власну політику національної безпеки, Федеративна Республіка Німеччини не є виключенням. Вона також активно трансформує свою систему забезпечення національної безпеки у відповідності з новими завданнями та викликами. Але всередині самої ФРН ці дії часто викликають досить негативні реакції у суспільстві, які, що цікаво, активно підтримуються ззовні ФРН.

Свій внесок у розгляд теми Бундесверу та національної безпеки Німеччини зробили Detlef Bald, Gregor Richter, Rolf Clement та інші; щодо вітчизняних дослідників даної тематики, то тут потрібно виділити В. П. Горбуліна, М. В. Сунгуровського, В. А. Ліпкана, В. О. Шишкіна. Але в загальному цю проблематику можна віднести до недостатньо вивчених, особливо з точки зору сучасного розвитку та перспектив.

Мета статті – дослідити роль пацифістських настроїв всередині німецького суспільства в процесі трансформації політики національної безпеки та оборони Федеративної Республіки Німеччини.

Формування концепції національної безпеки ФРН та реакцію на неї всередині німецького суспільства в першу чергу потрібно розглядати в історичній перспективі, враховуючи особливий статус країни після Другої світової війни, коли у 1955 році, в рік створення Бундесверу (Збройні сили), до Основного закону ФРН було внесено заборону на використання армії за межами Німеччини. А от рішення про скасування цієї поправки до Конституції ухвалили тільки 40 років потому, у 1994 році, від того часу Бундесвер може здійснювати операції за кордоном, але тільки спільно з союзниками і партнерами під егідою ООН, НАТО і ЄС [1].

Сьогодні ж, у зв'язку з новими викликами та загрозами, серед яких війна на сході України, зростаюча небезпека зі сторони Ісламської Держави, терористичні акти в Європі та інші, уряд ФРН змушений переглянути не тільки питання власної безпеки, а й взагалі місце країни на геополітичній карті світу. Як відомо, основні принципи національної безпеки Німеччини викладені в стратегічному документі, який має назву «Біла книга німецької політики безпеки і майбутнього Бундесверу». Він розробляється за поданням Міністра оборони ФРН на підставі рішення кабінету міністрів. Перша «Біла